

2011

TYÖSUOJELUHALLINNON VUOSIKERTOMUS

Työympäristön ja työhyvinvoinnin linjausten tavoitteet vuoteen 2020 mennessä

(luvut osoittavat muutosta vuoteen 2010 verrattuna)

- » Ammattitautien määrä vähenee 10 %
- » Työpaikkatapaturmien taajuus alenee 25 %
- » Työn aiheuttama haitallinen kuormitus vähenee:
 - Koettu fyysinen kuormitus vähenee 20 %
 - Koettu psyykkinen kuormitus vähenee 20 %

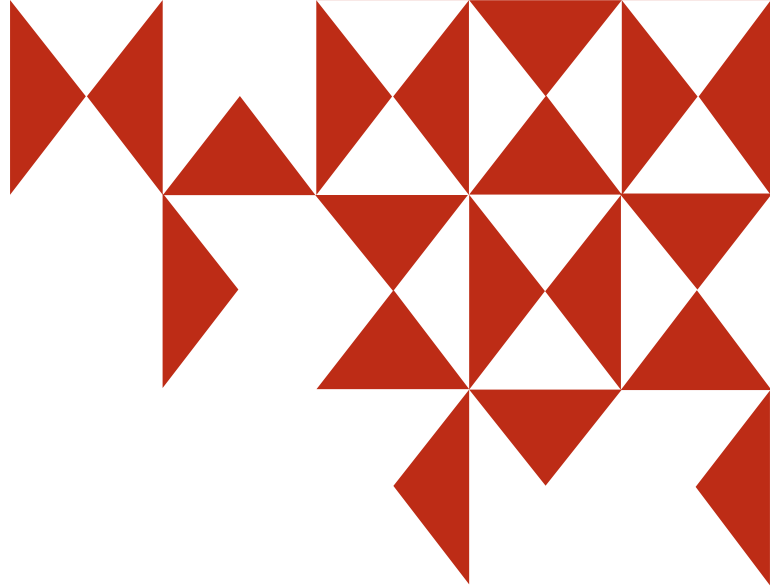
Työympäristön ja työhyvinvoinnin linjausten toimenpidekokonaisuudet

- » Johtamisesta työhyvinvoinnin kulmakivi
 - » Työterveyshuollosta tehokas kumppani
 - » Yhteistyöstä tietoa, tahtoa ja osaamista
 - » Viestinnällä vaikuttavuutta
 - » Hyvä lainsäädäntö perustana työolojen vähimmäistasolle
 - » Osaava työsuojeluhallinto lainsäädännön toimeenpanijana
-

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE	2
KATSAUS TYÖOLOIHIN	4
Työelämän muutoksia	4
Harmaa talous	6
Työurien pidentäminen	6
Työtapaturmat	6
Ammattitaudit	6
Sairauspoissaolot	8
Työkyvyttömyyseläkkeet	8
TYÖSUOJELUHALLINNON TOIMINTA	9
Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden toiminta	9
Työsuojeluvalvonta	9
Työn ja työolojen aiheuttama haitallinen kuormitus....	9
Työtapaturmien torjunta	10
Työelämän pelisääntöjen valvonta	10
Työterveyshuollon valvonta	10
Kemikaalivalvonta	10
Markkinavalvonta	12
Maatalous	12
Merenkulku	12
Valvonnan vaikuttavuus	12
Toimivallan käyttö	15
Työrikkokset	15
Valtakunnalliset hankkeet	16
Valvontahankkeet	16
Kehittämishankkeet	16
Työsuojelun vastuualueiden tukipalveluyksikkö	18
Työsuojeluosaston toiminta	19
Lainsäädännön valmistelu	19
Työehtosopimusten yleissitovuuden vahvistamislautakunta	19
Valvonnan ohjaus	19
Tulosohjaus	19
Muu ohjaus	20
Työsuojelupolitiikan valmistelu ja kehittäminen	20
Sosiaali- ja terveysministeriön strategia sekä työympäristön ja työhyvinvoinnin linjaukset	20
Työhyvinvointifoorumi	20
TYÖSUOJELUHALLINNON VOIMAVARAT	22
YHTEISTYÖ JA VERKOSTOITUMINEN	24
Kansallinen yhteistyö	24
Kansainvälinen yhteistyö	25
Eurooppalainen yhteistyö	25
Pohjoismainen yhteistyö	26
Liite 1	27
Liite 2	28

Työsuojeluhallinto
Tampere 2012

Valokuvat: Reetta Aho, Risto Eronen, Johanna
Grönroos, Riitta Grönroos, Heidi Sairanen-Hätälä

Ulkoasu ja taitto: Aino Myllyluoma

Painopaikka: Multiprint Oy, Tampere

ISBN: 978-952-479-107-6

ESIPUHE

Vuosi 2011 oli tulosten tarkastelun vuosi. Työsuojelun aluehallinnon runkosopimuskausi 2008–2011 päättyi. Sopimuskausi tuotti hyvän tuloksen: sovitut tavoitteet saavutettiin. Vastuualueiden johtajien ja henkilöstön saavutuksen arvoa ei ainakaan vähennä se, että samaan aikaan toteutettiin merkittävän työpanoksen vaatinut aluehallintouudistus.

Työsuojelun vastuualueiden toinen toimintavuosi aluehallintovirastoissa oli jokseenkin odotusten mukainen. Riippumaton työsuojeluvallonta on vakiinnuttanut asemansa uudessa toimintaympäristössään. Toimintatapoja uudistettiin Tsavike-hankkeessa ja muissa kehittämishankkeissa.

Aluehallintoviraston käynnistymiseen liittyvät ongelmat vähenivät, vaikka niitä esiintyi edelleen. Huolestuneena on merkille pantu asiakasyhteydenottojen lukumäärän vähentyminen, mitä on selitetty niin puhelinvaihteen ongelmilla kuin aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen vaikeaselkuisella nimellä.

Työsuojeluosaston tavoitteisiin verrattuna päättyneellä runkosopimuskaudella sen paremmin STM-konsernissa kuin aluehallintovirastoissakaan synergiaetuja ei vielä käytetty hyväksi täysimääräisesti.

Vuonna 2011 määriteltiin myös uusia suuntia. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön uusi strategia, Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020, korostaa työn merkitystä enemmän kuin mikään edeltäjänsä. Työsuojeluhallinnon näkökulmasta voidaan erityisesti todeta, että tavoitteena on pidemmät työurat työhyvinvoinnilla samoin kuin hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen. Strategiaa täsmennettiin Työympäristön ja työhyvinvoinnin linjauksilla vuoteen 2020.

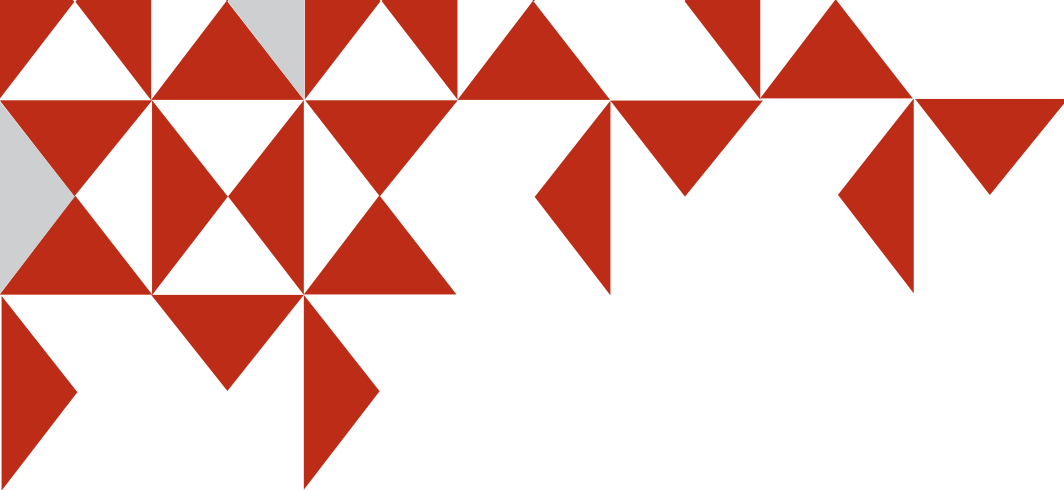
Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmassa korostuvat työurien pidentämistavoite ja harmaan talouden torjuminen. Työsuojeluhallinnon runkosuunnitelma ja -sopimukset vuosille 2012–2015 toteuttavat niin hallitusohjelman tavoitteita kuin strategisia linjauksia.

Kertomusvuonna työsuojeluosaston organisaatiota uudistettiin. Uusi toimintapolitiikkayksikkö huolehtii työsuojeluosaston osalta yhtäältä valtion talousarvioprosessista laajasti ymmärrettyä ja toisaalta hallitusohjelmassa olevien hankkeiden toimeenpanosta. Valvontayksikön ja säädösyksikön tehtäviin ei tehty muutoksia. Yksiköiden ydintehtävät ovat tiivistetyksi poliittisen päätöksenteon tukeminen, säädösten valmistelu ja lainsäädännön toimeenpanon ohjaus.

Tuottavuusohjelman aiheuttamista paineista huolimatta työsuojeluosaston toiminnan suunnittelua jatkuvasti parantamalla ja ministeriön ydintehtäviin keskittymällä kotimaiset ja kansainväliset tehtävät samoin kuin olennaisen tärkeä kolmikanta- ja muu sidosryhmäyhteistyö hoidettiin hyvin. Vuoden 2011 lopussa työsuojeluosasto oli sen kokoinen kuin sen tuottavuusohjelman mukaan pitikin olla.

Kertomusvuonna koko työsuojeluhallinnon henkilöstö osoitti jälleen ammattitaitonsa ja tilanteenmukaisen venymiskyönsä. Sovitut tavoitteet saavutettiin. Uusiin haasteisiin on tartuttu innolla ja taidolla. Kiitokset vuodesta 2011! Tästä on hyvä jatkaa.

*Leo Suomaa
osastopäällikkö, ylijohhtaja*

KATSAUS TYÖOLOIHIN

Työelämän muutoksia

Työikäisen väestön väheneminen tulee lähivuosina vaikuttamaan merkittävästi työmarkkinoiden toimintaan. Väestörakenteen muutos tulee näkymään niin, että työllisten määrän supistumisesta huolimatta työllisyysaste ei heikkene.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työttömyys kääntyi laskuun vuonna 2011. Työttömyysasteen keskiarvo oli 7,8 prosenttia, kun se vuonna 2010 oli 8,4 prosenttia. Vuoden 2011 tammikuussa työttömiä oli 215 000. Myös nuorten asema työmarkkinoilla parani jonkin verran. Silti nuorten työttömyys on yleisempää kuin 2000-luvuin parhaina vuosina 2007 ja 2008, jolloin nuorten työttömyysaste oli 16,5 prosenttia. Vuonna 2011 se oli 20,1 prosenttia.

Työelämässä tapahtuvat muutokset ovat yleensä melko hitaita. Työolobarometrin ennakkotiedoissa havaittiin kuitenkin merkittäviä muutoksia vuoden 2010 ja 2011 välillä työpaikkakiusaamisen, vuokratyövoiman käytön sekä ammattijärjestöihin ja työttömyyskassoihin kuulumisen yhteydessä. Työpaikkakiusaaminen on ollut paljon julkisuudessa ja siihen kiinnitetään entistä enemmän huomiota. Kiusaamishavainnot ovat lisääntyneet viidellä prosenttiyksiköllä. Vuokratyöntekijöiden käyttö työpaikoilla on yleisintä teollisuudessa ja se on kasvanut eniten keskisuurilla työpaikoilla. Viimeisen kymmenen vuoden ajalla ammattijärjestöihin on kuulunut yhä vähemmän palkansaajia. Vain teollisuuden palkansaajien keskuudessa työttömyyskassan

jäsenmäärä on kasvanut, osuus on kaksinkertaistunut 22 prosenttiin.

Työ- ja elinkeinoministeriön työolobarometrin ennakkotietojen mukaan työelämän laadulle annettu arvosana ei eroa merkittävästi edellisvuodesta. Euroopan velkakriisin synkentäessä talousnäkyviä, palkansaajien luottamus työpaikkansa pysyvyyteen on kuitenkin vähentynyt vuoteen 2010 verrattaessa.

Barometrin mukaan myös työn teon mielekkyys ja työhalut yleensä ovat kallistuneet entistä huonompaan suuntaan. Tämä pessimistinen käsitys työn mielekkyydestä lisääntyi molemmilla sukupuolilla ja selvästi yksityisellä sektorilla. Työolobarometrin ennakkotiedoissa nuorten arviot työelämän muutossuunnista ovat jonkin verran muita ikäryhmiä myönteisempiä. Kaikkein merkittävin parannus on nuorten mielestä tapahtunut kohtelun tasapuolisuudessa.

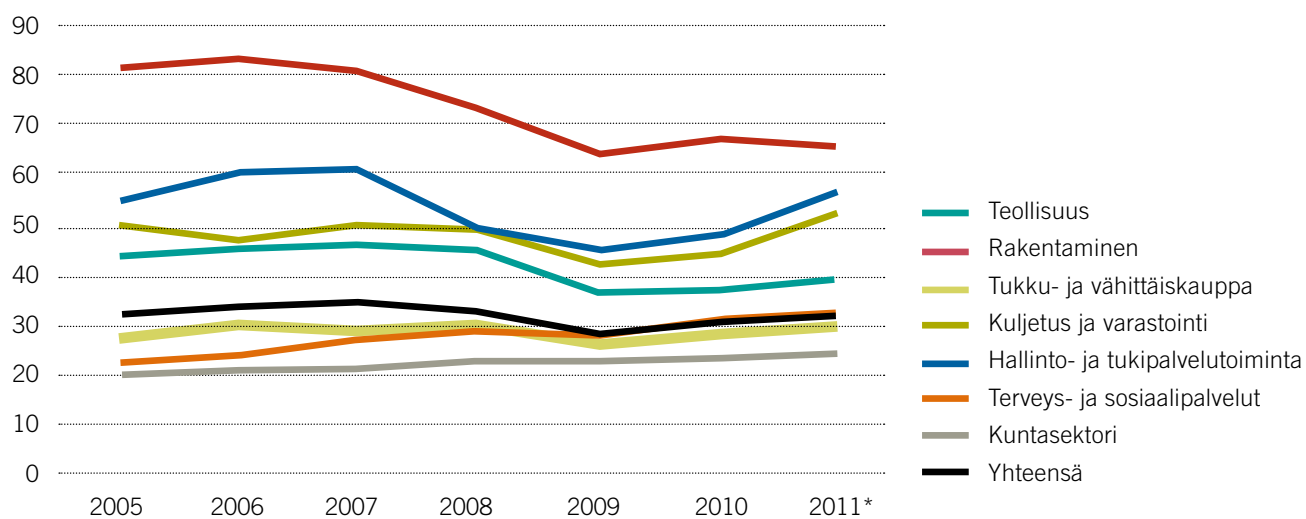
Harmaa talous

Uhka kaksien työmarkkinoiden syntyiselle Suomeen on lisääntynyt. Yhä lisääntyvä ulkomainen työvoima ja työvoiman liikkuvuus luovat osaltaan haasteita työelämälle. Pahimmillaan harmaa talous pitää sisällään jopa järjestäytyntä rikollisuutta. Hallitusohjelmassa korostetaan toimenpiteitä, joilla vähennetään harmaata taloutta.

Julkisen talouden rahoitus pohjaa vahvistetaan torjumalla harmaata taloutta. Hallitusohjelman mukaisesti viranomaisten yhteistyötä vahvistetaan, jotta voidaan estää kaksien työmarkkinoiden syntyminen ja turvata työnan-

Sidosryhmäyhteistyö on yksi keino viedä työsuojeluvalvonnan tavoitteita eteenpäin. Kuvassa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastualueen väkeä valmistautumassa kaivosvierailulle työsuojelulautakunnan edustajien kanssa.

* Vuoden 2011 luvut ovat arvioita

Kuvio 1. Työpaikkatapaturmien taajuuden kehitys päätoimialoilla vuosina 2005–2011

tajien tasavertaiset kilpailuasetelmat. Harmaan talouden vähentäminen kytkeytyy monen hallinnonalan lainsäädäntöön, ja siksi sen valvonta on yhteistyötä työsuojelun, alkoholivalvonnan, poliisin, verottajan, tullin, rajavartiolaiton, työvoimaviranomaisten ja työeläkevakuuttajien kesken.

Työurien pidentäminen

Työurien pidentäminen on noussut tärkeäksi tavoitteeksi. Työkäinen väestö vähenee 46 000 hengellä vuoteen 2013 mennessä. Vähentäminen jatkuu myös tulevina vuosina, joten työvoiman tarjontaa lisäävät toimet ovat pitkällä aikavälillä tarpeen.

Työhyvinvointia parantamalla ja työkykyä edistämällä voidaan näihin tavoitteisiin päästä. Tavoitteena on, että elinikäinen työssääoloaika pitenee kolmella vuodella vuoteen 2020 mennessä. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää useita määrätietoisia toimenpiteitä ja tuloksellista yhteistyötä.

Suuret ikäluokat ovat saavuttamassa eläkeiän. Vuonna 2011 työeläkkeelle siirtyi 72 000 henkilöä, joka on hieman edellisvuotta enemmän. Vuonna 2011 eläkkeelle siirryttiin 0,1 vuotta vanhempana kuin edellisenä vuonna, keskimäärin 60,5-vuotiaana. Eläkkeellesiirtymisikä on noussut suunnilleen siinä tahdissa, jota vuonna 2005 työeläkeuudistusta suunniteltaessa arvioitiin. Vuoden 2011 perusteella voidaan suomalaisten työuran pituuden arvioida olevan 34 vuotta.

Työtapaturmat

Tapaturmavakuutuslaitosten liiton ennakoarvion mukaan vuonna 2011 palkansaajille sattui noin 110 000 työpaikkatapaturmaa, mikä tarkoittaa vajaan seitsemän prosentin nousua edellisvuoteen verrattuna. Myös tapaturmataajuus nousi hieman. Vuonna 2011 sattui noin 31,5 työpaikkatapaturmaa miljoonaa työtuntia kohden. Työmatkatapaturmia sattui noin 22 000. Työpaikkatapaturmien määrä ja taajuus laskivat merkittävästi vuonna 2009, joten vuoteen 2008 verrattuna ne ovat edelleen alhaisemmalla tasolla. Työpaikkatapaturmien taajuus ei vuonna 2011 noussut kaikilla toimialoilla. Esimerkiksi rakentamisen toimialalla tapaturmataajuus laski hieman vuodesta 2010. Työpaikkatapaturmien toimialakohtaisissa arvioissa voi kuitenkin varsinkin pienemmillä toimialoilla olla merkittäviäkin epä-tarkkuuksia. (Kuvio 1)

Alustavien tietojen mukaan vuonna 2011 palkansaajille sattui 33 kuolemaan johtanutta työpaikkatapaturmaa ja 16 kuolemaan johtanutta työmatkatapaturmaa. Kuolemaan johtaneiden työpaikkatapaturmien määrä on vaihdellut suhteellisen vähän vuosina 2007–2011 (taulukko 1). Kuolemaan johtaneiden työtapaturmien määrään vaikuttavat merkittävästi satunnaiset tekijät, kuten sääolot ja suuronnettomuudet, joiden yhteydessä voi menehtyä useampi henkilö samanaikaisesti.

Tapaturmavaarallisten toimialojen valvonta on edelleen yksi työsuojeluvalvonnan painopistealueista. Valvonnan lisäksi työsuojeluhallinto toimii yhteistyössä muiden kansallisten toimijoiden kanssa turvallisuuskulttuurin ja työturvallisuuteen liittyvän tietämyksen parantamiseksi. Oppilaitosten kanssa tehtävän yhteistyön avulla pyritään varmistamaan työelämään tuleville riittävä osaaminen työturvallisuudesta.

Ammattitaudit

Ammattitautien osalta edellisen vuoden tilasto valmistuu tiedonkeruutavasta johtuen vuoden loppupuoliskolla. Viime vuosina tilastoinnissa ja raportoinnissa on tapahtunut muutoksia, mikä on hidastanut prosessia. Vuoden 2010 osalta lopulliset tilastot valmistuvat syksyllä 2012.

Ammattitautien ja ammattitautiepäilyjen kokonaismäärä on viime vuosina pysynyt melko samanlaisena (kuvio 2). Ennakoarvioiden mukaan vahvistettujen ammattitautitapausten määrä oli lievässä laskussa vuonna 2010. Ammattitauteja ja ammattitautiepäilyjä todettiin vuonna 2010 noin 5 900. Näistä ammattitaudeiksi vahvistettiin noin 2400 tapausta, mikä on 41 prosenttia tapauksista. Tämä tarkoittaa, että lieväkin epäily tapauksen työperäisyydestä voi aiheuttaa tarkemman selvityksen ja varmistuksen sairauden ja altistumisen välisestä yhteydestä.

Vuodesta 2009 alkaen on tilastoon kirjattu myös maatalousyrittäjien ammattitautiepäilyt, kun aiemmin on rekisteröity vain vahvistetut ammattitaudit. Tämä selittää pääosin myös kokonaislukumäärän nousun vuodesta 2008 vuoteen 2009. Suurin suhteellinen osuus vahvistetuissa ammattitaudeissa on ollut meluvammoissa ja asbestisairauksissa, pienin astmoissa ja ryhmässä muut sairaudet.

Taulukko 1. Palkansaajille sattuneiden työtapaturmien määrän kehitys vuosina 2007–2011

	2007	2008	2009	2010	2011*
Korvatut työtapaturmat	137 295	141 427	116 631	124 208	132 000
Korvatut työpaikkatapaturmat miljoonaa työtuntia kohden, kaikki toimialat	34	33	29	30	32
• rakentaminen	80	73	65	69	66
• teollisuus	46	46	37	39	40
• kuljetus ja varastointi	50	50	43	46	52
Työpaikalla tai työliikenteessä sattuneet kuolemat	38	30	26	33*	28
Työmatkakuolemat (työmatkalla asunnosta työhön tai päinvastoin)	25	18	11	16*	15

*Vuoden 2011 luvut ovat arvioita. Vuoden 2010 osalta kuolemaan johtaneiden tapaturmien lukumäärä voi vielä muuttua.

Rakennusala on yksi tapaturmavaarallisimmista toimialoista. Työsuojeluhallinto panostaa merkittävästi työtapaturmien vähentämiseen valvonnan keinoin.

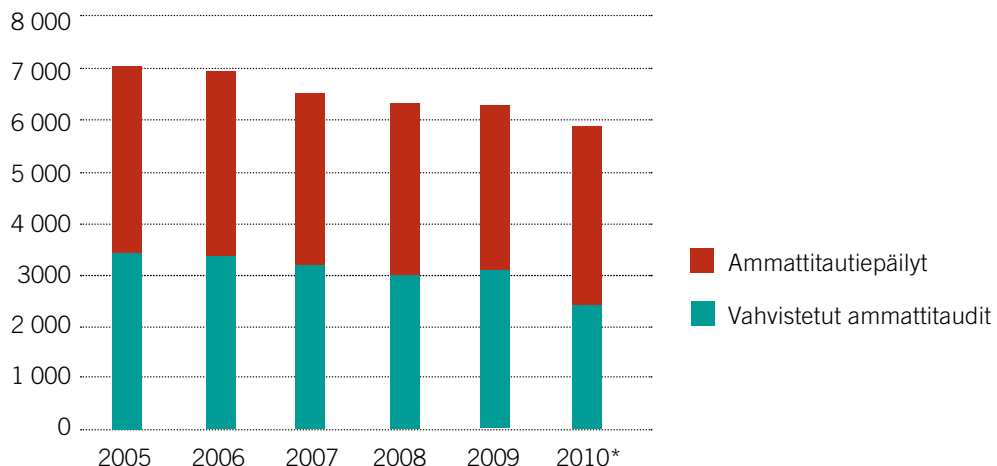
Sairauspoissaolot

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2011 sairauspäivien määrä palkansaajaa kohti oli 9,5. Naisilla tämä luku oli 10,5 ja miehillä vastaavasti 8,5. Prosentuaalisesti kuvattuna sairauspäivien osuus tehdyistä työ- ja sairauspäivistä oli 4,6 prosenttia. Naisilla luku oli 5,2 ja miehillä 3,9. Suurimmat sairauspoissaolojen aiheuttajat ovat tuki- ja liikuntaelinsairaudet, mielenterveyden häiriöt sekä vammat ja myrkytykset.

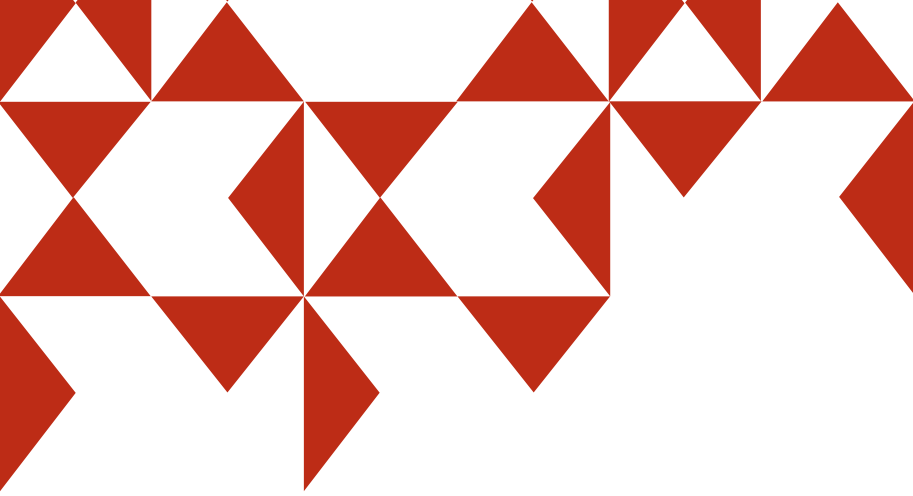
Työkyvyttömyyseläkkeet

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyy vuosittain noin 23 000 henkilöä. Tämän lisäksi työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyy noin 3000 henkilöä, joiden eläke koostuu pelkästään kansaneläkkeestä. Masennusperäiset eläkkeet alkavat keskimäärin kolme vuotta nuorempana kuin muista syistä johtuvat työkyvyttömyyseläkkeet, keskimäärin 49-vuotiaana. Jos alkavuus saataisiin puolitettua, eläkkeellesiirtymisikä nousisi Eläketurvakeskuksen laskelmien mukaan 0,3 vuotta.

Tuki- ja liikuntaelinten sairaus on synnä noin kolmasosaan työkyvyttömyyseläkkeistä. Toisen kolmanneksen aiheuttaa jokin mielenterveyden häiriö. Muut sairausryhmät kattavat 7–8 prosenttia uusista työkyvyttömyyseläkkeistä. Masennus on yleisin yksittäinen sairaus, jonka perusteella jäädään työkyvyttömyyseläkkeelle. Masennusperusteisen työkyvyttömyyden kasvuun ovat vaikuttaneet masennustilojen aikaisempaa parempi tunnistaminen, diagnostisten käytäntöjen muutokset sekä yleisen asenteen muuttuminen hyväksyvämmäksi. Masennusperäisen työkyvyttömyyden vähentämisessä on tärkeää ennaltaehkäisevät ja työhyvinvointia tukevat työelämän käytännöt sekä oikea-aikainen hoito ja kuntoutus, sillä masennus on hoidettavissa oleva sairaus.

Kuvio 2. Ammattitautien ja ammattitautiepäilyjen kehitys vuosina 2005–2010

TYÖSUOJELUHALLINNON TOIMINTA

Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden toiminta

Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto ohjaa työsuojelun aluehallinnon toimintaa neljän vuoden runkosopimuksilla sekä vuosittaisilla tulossopimuksilla. Vuosi 2011 oli runkosopimuskauden 2008–2011 neljäs ja viimeinen toimintavuosi. Vuoden 2010 alusta työsuojelupiireistä muodostettiin työsuojelun vastuualueet aluehallintovirastoihin. Toiminta on pääosin vakiintunut uudessa organisaatiossa.

Työsuojeluvalvonta

Sosiaali- ja terveysministeriön ja työsuojelun vastuualueiden välisissä runkosopimuksissa on määritelty työsuojeluvalvonnan keskeiset tavoitteet ja toimialat, joihin valvonta pääasiassa kohdennetaan. Erityisiä painopisteitä valvonnan runkosopimuskaudella 2008–2011 olivat työn ja työolojen aiheuttaman haitallisen kuormituksen vähentäminen, työtaturmien ja kemikaaliriskien ehkäisy sekä työelämän yleisten pelisääntöjen noudattamisen edistäminen. Näiden tavoitteiden mukaisesti työsuojeluvalvontaa suunnattiin niiden toimialojen työpaikoille, joilla esiintyy ennenaikaista eläkkeelle siirtymistä aiheuttavia haittatekijöitä tai joilla tapaturmataajuus on korkea.

Työn ja työolojen aiheuttama haitallinen kuormitus

Työn aiheuttamien haitallisten henkisten kuormitustekijöiden hallintaan liittyvää valvontaa tehtiin runkosopimuksessa sovittujen toimialojen työpaikoilla. Asiakasväkivallan uhkaan liittyvien hallintamenettelyjen olemassaoloa valvottiin muun muassa kaupan, majoitustoiminnan, turvallisuuden, koulutuksen sekä terveys- ja sosiaalipalvelujen toimialoilla. Toimivia hallintamenettelyjä häirinnän ja epäasiallisen kohtelun ehkäisemiseksi valvottiin muun muassa julkishallinnon, koulutuksen, terveys- ja sosiaalipalvelujen, kaupan sekä turvallisuuden toimialoilla. Yleinen havainto oli, että työpaikoilla puututaan häirintätapauksiin asian tullessa ilmi, mutta ongelmiin varautumisessa ennakolta on vielä puutteita.

Myös työperäisten tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäisyä valvottiin runkosopimuksessa sovitulla toimialoilla. Käsin tehtäviin nostoihin liittyvien riskien hallintajärjestelmiä valvottiin muun muassa teollisuuden, kaupan, siivouksen sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden toimialoilla. Toistotyöstä aiheutuvien ongelmien hallintamenettelyiden olemassaoloa valvottiin teollisuuden ja kaupan toimialoilla.

Valvontakokemusten perusteella toimivat turvallisuuden hallintamenettelyt ovat yleistyneet työpaikoilla vuosina 2010–2011. Toimialojen välillä on kuitenkin edelleen suuria eroja. Toimivien hallintamenettelyiden varmistaminen työpaikoilla jatkuu runkosopimuskaudella 2012 – 2015.

Työtapaturmien torjunta

Työsuojeluhallinto pyrkii vähentämään työtapaturmia vaikuttamalla tapaturmavaarallisten toimialojen työoloihin ja työpaikkojen turvallisuuden hallinnan järjestelmiin. Vuonna 2011 valvontaa kohdennettiin muun muassa työtelineisiin, kapeisiin kaivantoihin, ammattioppilaitosten harjoitustyömaihin ja ammattirakennuttajiin. Rakennus- ja metalliteollisuuden turvallisuuskilpailuissa turvallisuuden tasoa arvioitiin työolosuhdemittareilla.

Työelämän pelisääntöjen valvonta

Työsuojelun vastuualueet osallistuivat **harmaan talouden torjuntaan** osana työelämän pelisääntöjen valvontaa. Työsuojelun vastuualueet valvoivat ulkomaalaisten työntekijöiden työnteko-oikeutta ja työsuhteen vähimmäisehtojen noudattamista ministeriön määrittelemillä toimialoilla.

Rakennusalan valvonnassa laadittiin erillinen suunnitelma harmaan talouden torjumiseksi. Suunnitelma tehtiin yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa. Harmaan talouden torjunnassa tiedottamisen ja viranomaisyhteistyön avulla tuettiin tehokkaasti valvontaa. Työsuojeluhallinto osallistui myös hallitusohjelmaan kirjatun harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan vuosien 2012–2015 toimintaohjelman valmisteluun.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue valvoi koko maassa **tilaajavastuulakia** (1233/2006). Valvonnan tavoitteena on torjua yrityksille ja yhteiskunnalle harmaasta taloudesta ja epäterveestä kilpailusta aiheutuvia haittavaikutuksia. Tilaajavastuutarkastajat tekivät eri puolilla maata yhteensä 675 tarkastusta. Tarkastukset tehtiin pääasiassa rakennusalalle, metalliteollisuuteen, julkishallintoon, majoitus- ja ravitsemisalalle sekä logistiikka-alalle. Laiminlyöntimaksuprosessi käynnistettiin 94 tapauksessa, joista vuoden 2011 aikana on saatu 30 laiminlyöntimaksupäätöstä. Annettujen laiminlyöntimaksujen yhteismäärä oli vuoden 2011 lopussa 221 000 euroa.

Tilaajavastuutarkastajat toimivat aktiivisesti harmaan talouden torjunnan kehittämiseksi yhteistyössä muun muassa verohallinnon, poliisin ja Eläketurvakeskuksen kanssa esimerkiksi välittämällä tarkastushavaintoja muille viranomaisille.

Tavara- ja henkilöliikenteen kuljettajien **ajo- ja lepoaikoja** koskevat määräykset ovat yhdenmukaisia kaikissa Euroopan Unionin ja Euroopan talousalueen jäsenvaltioissa. Kukin jäsenvaltio järjestää alueellaan asianmukaista ja säännöllistä valvontaa siten, että tarkastuksia suoritetaan sekä maantiellä että yritysten tiloissa. Työsuojeluviranomaiset valvovat autonkuljettajien ajo- ja lepoaikoja valvontadirektiivin (2006/22/EY) mukaisesti. Vuonna 2011 tarkastettavien kuljettajatyöpäivien lukumäärätavoite oli kolme prosenttia kaikista valvottavien ajoneuvojen kuljettajien työssäolopäivistä. Työsuojeluhallinnon ja poliisin välisen tehtäväjaon mukaisesti työsuojeluviranomaiset suorittavat valvontaa ensisijassa yritysten toimitiloissa ja poliisi maantiellä. Vuonna 2011 kuljettajatyöpäiviä tarkastettiin yrityksissä enemmän kuin koskaan aikaisemmin, yhteensä yli 230 000.

Työaikalainsäädännön toteutumista valvottiin kaikilla niillä tarkastuksilla, joilla se oli tarkoituksenmukaista sekä erityisen suunnatun työaikavalvonnan avulla. Työsuojelun vastuualueet toteuttivat tulossopimuksen mukaisesti myös **määräaikaisten työsuhteiden ja vuokratyövoiman valvontaa sekä yhdenvertaisuuslain valvontaa**.

Työsuojelu kuuluu sosiaali- ja terveysministeriössä sosiaali- ja terveysministerin vastuulle. Osastopäällikkö Leo Suomaa isännöi sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikon vierailua ministeriön työsuojeluosastolla Tampereella.

Työterveyshuollon valvonta

Työterveyshuollon valvonnassa työsuojelun vastuualueet varmistivat, että työpaikoilla on ajantasainen työterveyshuoltosopimus, työpaikkaselvitys ja sen perusteella tehty toimintasuunnitelma. Lisäksi selvitettiin, että työpaikoilla on toteutettu lainsäädännön edellyttämät toimenpiteet. Valvonnassa esiin tulleina havaintoina voidaan todeta, että työnantaja on yleensä järjestänyt työntekijöilleen työterveyshuollon. Puutteita ilmeni muun muassa työterveyshuoltoon liittyvien asioiden käsittelyssä henkilöstön kanssa. Työterveyshuollon asiantuntijuudessa ilmeni puutteita esimerkiksi arvioitaessa työpaikkojen erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavia työtehtäviä.

Kemikaalivalvonta

Kemikaalilainsäädännön uudistamisprosessin ja REACH-asetuksen myötä kemikaaliriskien hallinta työpaikoilla nostettiin yhdeksi valvonnan kohteeksi runkosopimuskaudelle 2008–2011. Valvontaa tehtiin työpaikoilla, joilla esiintyi merkittävää kemikaalien käyttöä. Kemikaalivalvontaa toteutettiin myös valtakunnallisissa valvontahankkeissa.

Markkinavalvonta

Työsuojeluviranomaisten tehtäviin kuuluu työssä käytettävien koneiden, laitteiden, henkilönsuojainten ja kemikaalien markkinavalvonta. Markkinavalvonnan toimenpiteitä tehdään sekä työsuojelun vastuualueilla että työsuojeluosastolla.

Vuoden 2011 aikana markkinavalvontaa toteutettiin eri tuoteryhmille laadittujen markkinavalvontaohjelmien mukaisesti. Valtakunnalliset hankkeet kohdistuivat mm. koneiden melutietoihin, pylväsporakoneisiin, nostureihin, kemikaalinsuojapukuihin ja suojakäsineisiin sekä herkistäviä aineita sisältäviin kemikaaleihin.

Aluehallintovirastot käsitelivät 94 markkinavalvontatapausta, jotka koskivat pääosin koneita ja henkilönsuojaimia. Ministeriö sai päätökseen vuoden aikana yhteensä 15 markkinavalvontatapausta, joista seitsemässä tapauksessa kiellettiin tuotteen luovuttaminen markkinoille tai käyttöön. Tapaukset koskivat koneita ja henkilönsuojaimia. Työsuojeluosasto on ohjannut edelleen aluehallintovirastojen markkinavalvontaa ja vastannut markkinavalvontaverkostojen toiminnasta. Kansalliseen yhteistyöhön on osallistuttu muiden markkinaviranomaisten kanssa ja kansainväliseen yhteistyöhön muun muassa jäsenmaiden markkinavalvontaviranomaisten yhteistyöryhmissä.

Maatalous

Maatalouden työsuojeluvalvonta tapahtuu pääasiassa asiakasyhteydenottojen perusteella. Toimenpidepyyntöjä tulee keskimäärin 200 vuodessa. Yhteydenotot koskevat tavallisesti palkanmaksuun ja työaikaseurantaan liittyviä epäselvyyksiä. Maatalousalan työpaikkojen turvallisuuden tasoa on pyritty yleisesti parantamaan esimerkiksi osallistumalla aktiivisesti Euroopan työterveys- ja työturvallisuuskampanjoihin yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Kampanjoinnilla on vaikutusta asiakasyhteydenottojen määrään.

Maatalouden korjaus- ja kunnossapitotöissä tapaturman riski on viisinkertainen peltoviljelyyn verrattuna. Tapaturmatilastoissa korjaus- ja kunnossapitotyöt sisältyvät pääosin maatalouden muihin töihin. Maatalousyrittäjien eläkelaitoksella on päävastuu maatalousyrittäjien neuvonnasta. Neuvonnan suunnittelun ja kehittämisen koordinaatio tapahtuu työsuojeluneuvottelukunnan asettamassa maaseutuelinkeinojaostossa.

Maatalousyrittäjistä vain noin 40 prosenttia kuuluu työterveyshuollon piiriin. Työterveyshuollolla on keskeinen rooli maatalousyrittäjien työhyvinvoinnin kehittämisessä ja työurien pidentämisessä, joten liittymisastetta on pyritty nostamaan kertomusvuoden aikana yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Esimerkiksi maatalousyrittäjille suunnatussa seminaarissa tuotiin esille työterveyshuollon rooli ja merkitys työhyvinvoinnin parantamisessa.

Merenkulku

Kertomusvuonna jatkui Kansainvälisen työjärjestön ILO:n merityösopimuksen kansallinen säädösvalmistelu työsuojeluhallinnon toimivaltaan kuuluvien asioiden osalta. Työsuojeluhallinto valmisti merityösertifikaatin edellyttämien tarkastusten suorittamista. Työsuojeluviranomaiset suorittivat alusten valvontaa ministeriön ohjeiden mukaisesti. Sisävesi-, rannikko- ja meriliikenteen työpaikkoihin kohdistuvia tarkastuksia tehtiin 108. ILO:n yleissopimuksen nro 178 edellyttämiä tarkastuksia yli 500 bruttovetoisuuden aluksille tehtiin 38.

Valvonnan vaikuttavuus

Työsuojeluvalvonnalla tähdätään työolojen parantamiseen työpaikoilla. Vaikuttavuuden näkökulmasta olennaista on valvontakohteiden valinta. Työsuojeluvalvonnan linjaukset, tavoitteet ja toimialavalinnat on määritelty valtakunnan tasolla runkosopimuksissa. Kukin työsuojelun vastuualue on kohdentanut valvonnan näiden linjausten perusteella yksittäisiin valvontakohteisiin.

Työsuojeluvalvontaa toteutetaan viranomaisen tai asiakkaan aloitteesta. Viranomaisaloitteista valvontaa tehtiin ministeriön kanssa sovitun runkosopimuksen ja työsuojelun vastuualueen oman toiminnan suunnittelun pohjalta. Toimintaa on tavoitteiden mukaisesti kohdistettu aikaisempaa enemmän viranomaisaloitteiseen valvontaan siten, että kaikista hallinnon resursseista siihen käytetään vähintään 60 prosenttia.

Runkosopimuskauden 2008–2011 keskeisin tavoite oli lisätä viranomaisaloitteisia työpaikkatarkastuksia 50 prosentilla vuoden 2006 lähtötasosta. Tässä runkosopimuskauden kokonaistavoitteessa onnistuttiin hyvin. Vuonna 2006 viranomaisaloitteisia työpaikkatarkastuksia tehtiin noin 12 600, vuonna 2011 luku oli noin 20 900. Viran-

omaisaloitteisten tarkastusten määrä kertomusvuonna oli 13 prosenttia enemmän kuin edellisellä vuonna.

Asiakasaloitteinen valvonta perustuu asiakasyhteydenottoihin. Niihin pystyttiin kertomusvuonna vastaamaan kattavasti asetettuja palveluiden toimitus- ja saatavuusaikoja noudattaen. Asiakasyhteydenotoista noin yksi kolmasosa liittyy työolosuhdeasioihin ja kaksi kolmasosa työsuojelun vastuualueiden arvion mukaan asiakasyhteydenottojen määrä laski edellisestä vuodesta. Syynä tähän arvioitiin olevan aluehallintouudistuksen mukanaan tuoma epätietoisuus työsuojeluviranomaisten hallinnollisesta sijainnista sekä ongelmat esimerkiksi puhelinvaihteessa, mikä vaikeuttaa edelleen työsuojeluviranomaisten tavoitettavuutta.

Työsuojelun vastuualueiden ilmoituksen mukaan vastuualueet käyttivät henkilöresursseistaan keskimäärin 16 prosenttia asiakasaloitteiseen valvontaan vuonna 2011. Osuus vaihteli vastuualueittain 13 ja 19 prosentin välillä. Asiakasaloitteisia tarkastuksia tehtiin noin 1400 vuonna 2011. Määrä väheni noin 300 tarkastuksella vuoden 2010 määrästä.

Työpaikkatarkastusten kokonaismäärä nousi edellisestä vuodesta, vuonna 2011 tarkastuksia tehtiin noin 22 300. Myös tarkastettujen valvontakohteiden määrä nousi vuonna 2011. Tarkastukseen työpaikalla käytetty aika sen sijaan laski vuodesta 2010 hiukan ja oli vuonna 2011 keskimäärin 1,6 tuntia tarkastusta kohden. (Taulukko 2)

Valvonnan vaikuttavuutta lisättiin valvonnan laatua ja menetelmiä kehittämällä. Vastuualueiden välisen tiedonvälityksen lisäämiseksi ja valvonnan yhtenäistämiseksi perustettiin työsuojeluosaston johdolla koordinaatioryhmiä valvonnan keskeisille substanssialueille sekä työsuojeluhallinnon tukitoimintoihin. Rakennusalan koordinaatioryhmä sekä työsuojeluhallinnon yhteisen koulutuksen ja viestinnän koordinaatioryhmät toimivat vuonna 2011. Myös ulkomaisen työvoiman valvonnan koordinaatioryhmä aloitti toimintansa vuonna 2011.

Toimivallan käyttö

Työsuojeluviranomaiset valvovat työsuojelusäädösten noudattamista. Tärkeimmät työsuojelua koskevat lait ovat työturvallisuuslaki, työsuojelulaki, työaikalaki, työterveyshuoltolaki sekä laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan yhteistoiminnasta.

Taulukko 2. Työpaikatarkastukset vuosina 2007–2011

Työpaikatarkastukset (viranomaisaloitteiset ja asiakasaloitteiset yhteensä)	2007	2008	2009	2010	2011
Tarkastusten lukumäärä	19 771	20 477	19 916	20 200	22 300
Tarkastetut valvontakohteet	13 485	14 717	14 618	14 162	15 983
Tarkastukseen työpaikalla keskimäärin käytetty aika (tuntia)	2,1	2,1	2,0	1,9	1,6

Lähde: Sosiaali- ja terveysministeriö, työsuojeluosasto

Valvonnan keinot vaihtelevat motivoinnista ja neuvonnasta pakkokeinojen käyttöön. Toimintaohjeen työsuojeluviranomainen voi antaa kaikista työsuojeluviranomaisen valvottavaksi kuuluvista asioista. Kehotus ja sitä mahdollisesti seuraava velvoittava päätös sen sijaan voidaan antaa vain tietyissä, laissa säädetyissä asioissa. Vuonna 2011 työsuojeluviranomaiset antoivat noin 38 000 toimintaohjetta tarkastetuille työpaikoille. Kehotuksia työsuojeluviranomaiset antoivat kertomusvuonna 6 200. Määrät nousivat vuoden 2010 tasosta, jolloin annettiin noin 37 000 toimintaohjetta ja noin 5 600 kehoitusta.

Työsuojeluviranomainen voi velvoittaa työnantajaa ja muita asianosaisia poistamaan säännösten vastaisen olo-tilan. Tällöin työpaikalle annetaan velvoite ja sen toteuttamiseksi asetetaan määräaika. Näitä velvoittavia päätöksiä annettiin kertomusvuonna 200.

Työsuojeluviranomainen voi tehdä myös päätöksen, jolla kielletään vaaraa aiheuttavan koneen, työvälineen tai muun teknisen laitteen tai työmenetelmän käyttäminen tai työnteon jatkaminen, jos näistä aiheutuu hengen tai terveyden menettämisen vaara. Tällöin on kyseessä käyttökielto. Käyttökieltoja annettiin kertomusvuonna 38.

Tilajavastuulain valvonnassa tarkastusten seurauksena käynnistettiin laiminlyöntimaksuprosessi 94 tapauksessa, joista vuoden 2011 aikana saatiin päätökseen 30 laiminlyöntimaksupäätöstä.

Ilmoituksia poliisille esitutkintaa varten työsuojeluviranomaiset tekivät vuonna 2011 yhteensä 367, vastaava luku vuonna 2010 oli 287. Lausuntoja poliisille ja syyttäjäviranomaisille annettiin kertomusvuonna 554, vuotta aiemmin 549.

Työrikkokset

Työrikkosten määrä on viime vuosina kasvanut jonkin verran. Vuosittain tulee ilmi hieman alle 400 tapausta. Vuoden 2011 ennakkotietojen perusteella työturvallisuusrikkosten sekä työsyrynnän ja kiskonnantapaisen työsyrynnän tapausmäärissä on havaittavissa edelleen kasvua. Viranomaisten tietoon tullut luvattoman ulkomaisen työvoiman käyttö vaikuttaa tilastojen perusteella olevan nykyään sangen vähäistä. Työntekijöiden edustajan oikeuden loukkaaminen, työntekijöiden järjestäytymisvapauden loukkaaminen tai sen yritys sekä työnvälitysrikos ovat tilastojen mukaan nykyään melko harvinaisia rikoksia. (Taulukko 3)

Valtakunnalliset hankkeet

Valvontahankkeet

Hankemuotoinen toiminta on osoittautunut varsin tehokkaaksi tavaksi toteuttaa työsuojeluvantaa sekä valtakunnallisella että alueellisella tasolla. Valvonnan vaikuttavuus vahvistuu, sillä hankkeissa valvonnan suuntaaminen, menetelmät ja toteutus hoidetaan mahdollisimman tuottavasti. Hankemuotoinen toiminta mahdollistaa myös tehokkaan viranomais-, asiantuntija- ja muun sidosryhmätoiminnan yhdistämisen saman päämäärän taakse.

Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet toteuttivat **kemikaalivalvontahankkeen**, jonka tavoitteena oli varmistaa herkistävien aineiden asianmukainen käyttö työpaikoilla, vähentää kemikaaliriskejä, yhdenmukaistaa lainsäädännön noudattamista sekä lisätä tarkastajien osaa- misvalmiuksia. Hankkeessa tehtiin tarkastuksia elektro- niikkateollisuuden, kumi- ja muoviteollisuuden sekä mootoriajoneuvojen huolto- ja korjaustoiminnan työpaikkoihin. Tarkastukset kohdistuivat yritysten kemikaaliturvallisuuteen, työssä käytettäviin kemikaaleihin ja henkilönsuojaimiin. Tulokset osoittivat, että työpaikoilla hoidettiin parhaiten työterveyshuoltoon, ensiapuun ja pelastusvalmiuteen liittyvät asiat. Sen sijaan kemikaalirikien hallintaan, henkilökohtaisiin suojaimiin ja työntekijöiden opetukseen ja ohjaukseen liittyvät asiat oli huonommin hoidettu.

Yritysten käyttämistä kemikaaleista valittiin osa markkinavalvontatarkastukseen. Kaikkiaan tarkastettiin 207 tuotteen etiketit ja käyttöturvallisuustiedotteet. Etiketeistä 42 prosenttia ja käyttöturvallisuustiedotteista 70 prosenttia täytti tarkastuksen asettamat vaatimukset. Puutteita havaittiin lähinnä etikettien kielivaatimuksissa ja käyttöturvallisuustiedotteiden henkilönsuojainvaatimusten yksilöinneissä.

Työsuojelun vastuualueet osallistuivat lisäksi Euroopan kemikaaliviraston hankkeeseen **REACH-EN-FORCE-2**, jossa tarkastettiin jatkokäyttäjien täytäntöönpanovelvollisuuksia REACH ja CLP -asetuksissa. Raportti hankkeesta valmistuu vuonna 2012.

Valtakunnallisessa **henkilönsuojainten markkinavalvontahankkeessa** työsuojelun vastuualueet tarkastivat kemikaalinsuojapukujen ja -käsineiden sekä hitsauskä- sineiden käyttöohjeita ja merkintöjä. Valvontakohteina olivat suojaimia maahantuovat ja myyvät erikoisliikkeet, rautakaupat ja tavaratalot. Käsineiden osalta kyseessä oli jälkivalvonta vuonna 2009 toteutetulle hankkeelle.

Taulukko 3. Poliisin tietoon tulleet rikoslain (39/1889) 47 luvun mukaiset työrikokset 2002–2011

Rikosnimike	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011*
Työturvallisuusrikos	162	177	188	208	184	189	195	184	238	205
Työaika-suojelurikos	13	10	7	18	19	18	18	14	20	28
Työsyryntä	36	33	42	50	58	68	63	52	75	93
Kiskonnan tapainen työsyryntä	-	-	3	4	15	14	13	43	31	32
Työntekijöiden edustajan oikeuksien loukkaaminen	4	-	-	2	-	-	3	1		2
Työntekijöiden järjestäytymisvapauden loukkaaminen tai loukkaamisen yritys	3	1	1	1	-	2	-	-	2	-
Työnvälitysrikos	1	-	1	-	-	-	-	2	2	-
Luvattoman ulkomaisen työvoiman käyttö	101	88	57	11	19	15	11	15	15	10
Yhteensä	320	309	299	294	295	306	303	311	383	370

Lähde: Tilastokeskus

* Vuoden 2011 osalta ennakkotietoja

Vuonna 2009 alkaneen laajan eurooppalaisen **kone-meluhankkeen** tulosten kokoaminen ja analysointi on tehty pääosin vuonna 2011. Hankkeeseen on osallistunut 14 maata, ja siinä on tarkastettu koneiden ohjekirjojen melutietoja. Ministeriön edustaja on osallistunut ohjausryhmätyöskentelyyn. Hanke päättyi ja loppuraportti valmistuu vuonna 2012.

Työsuojelun vastuualueet jatkoivat vuonna 2010 aloitettua **nostureihin ja niiden kulkuteihin kohdistuvaa valvontahanketta**. Tarkastustulosten perusteella todettiin, että valmistajien laatimissa nostureiden riskinarvioinneissa ja käyttöohjeissa oli puutteita erityisesti liittyen henkilönostimien käyttöön huolto- ja tarkastustehtävissä. Hankkeessa laadittiin nostureiden valmistajia ohjeistava kirje.

Aluehallintovirastot toteuttivat **pöytä- ja pylväsporakoneiden markkinavalvontahankkeen**, joka kohdistui koneiden maahantuojiin, jakelijoihin ja myyjiin sekä työpaikalla käytössä olleisiin koneisiin.

Tarkastuksissa havaittiin, että lähes kaikissa koneissa oli markkinoille saatettaessa terän ja karan suojus ja hätäpysäytyslaite. Käyttöohjeista ja vaatimustenmukaisuusvakuutuksista löytyi puutteita. Varsinkin ruotsinkielisten ohjeiden ja vaatimustenmukaisuusvakuutuksien puuttuminen oli yleistä. Hankkeessa kokeiltiin ensimmäistä kertaa Tullin ja työsuojelun vastuualueiden yhteistyötä.

Tsavike-hankkeella tuettiin työsuojeluhallinnon muutosta ja lisättiin työsuojelun vastuualueiden yhteistyötä. Hankkeen vastuuhenkilöt työsuojelun vastuualueilta ja työsuojeluosastolta kokoontuivat yhteisiin työpajoihin konsulttien Anu Peltolan ja Kirsi Koistisen kanssa.

Asbestipurkutyöhankkeessa tarkastettiin vähintään yksi purkutyömaa niiltä asbestipurkuvaltuuden omaavilta yrityksiltä, jotka tekivät purkutyöilmoituksen työsuojeluviranomaiselle vuoden 2011 aikana.

Eniten puutteita havaittiin asbestipurkutyöntekijöiden terveydentilan seurannassa sekä työntekijöiden koulutuksessa, josta työntekijällä ei aina ollut esittää asianmukaista todistusta. Melko usein purkutyötä tehtiin viranomaiselle toimitettujen asbestipurkutyösuunnitelmien vastaisesti eikä suunnitelmia ollut aina toimitettu viranomaiselle riittävän ajoissa ennen purkutyön aloittamista. Koneiden ja laitteiden huoltomerkinnöissä havaittiin myös paljon puutteita.

Kehittämishankkeet

Valvontahankkeiden lisäksi työsuojeluosasto ja työsuojelun vastuualueet kehittivät yhdessä valvonnan toimintatapoja ja menettelyjä hankemuotoisesti. Yhteiset kehittämishankkeet lisäävät ja tehostavat työsuojeluhallinnon sisäistä yhteistyötä ja yhtenäisiä toimintatapoja.

Valtimo-hankkeen tavoitteena on kehittää helpokäyttöiset, keskeisiä prosesseja tukevat työvälineet työsuojeluvalvontaan sekä sen suunnitteluun ja seurantaan. Tavoitteena on myös luoda asiakkaiden käyttöön sähköisiä asiointipalveluita.

Valtimo-hankkeen tuloksena syntyvän tietojärjestelmän osakokonaisuudet – Vera valvonta, Vera raportointi ja Vera asiointi – otetaan käyttöön vaiheittain. Vera valvonnan ensimmäinen osa otettiin pilotoivaan tuotantokäyttöön kesällä 2011. Työnantajille toimitettuja tarkastuskertomuksia Veralla tehtiin kertomusvuonna 780.

Kertomusvuonna rakennettiin myös Vera valvonnan toista osaa, valvonnan toimintamallia. Myös Vera valvonnan kolmannen osan, valvonnan tiedonkeruun, tietojärjestelmäprojekti käynnistettiin. Markkinavalvontaa, tapaturmatutkintaa sekä ulkomaalaisen työvoiman käytön ja tilaajavastuulain valvontaa varten otettiin käyttöön tarkastuskertomusmallit kertomusvuoden lopulla.

Vuonna 2011 Valtimo-hankkeessa käytettiin työsuojeluhallinnon resursseja yhteensä 9,85 henkilötyövuotta, joista päätoimisen projektitoimiston osuus oli 4,2 henkilötyövuotta.

Kertomusvuonna jatkui työsuojelun vastuualueiden yhteinen **toiminnan kehittämishanke Tsavike**. Hankkeella tuetaan vastuualueita aluehallintovirastoon siirtymisen yhteydessä syntyneen muutostilanteen hallitsemiseksi ja työsuojeluvalvonnan kehittämiseksi ulkopuolisen asiantuntijatahon avulla. Hankkeen edetessä vastuualueet ovat tunnistaneet keskeiset kehittämiskohteensa ja laatineet kehittämissuunnitelmat. Hankkeen työtapoina ovat olleet

sekä vastuualuekohtainen kehittämisteemojen työstäminen että kaikkien vastuualueiden esimiesten yhteiset työpajat.

Työsuojelun vastuualueiden tukipalveluyksikkö

Työsuojelun vastuualueiden tukipalveluyksikkö Tupa vastaa valtakunnallisesta työsuojelun valvontaa tukevasta henkilöstökoulutuksesta, työsuojeluhallinnon yhteisestä viestinnästä ja julkaisutoiminnasta, työsuojelunäyttelystä sekä tapaturmaselostusrekisteristä ja valvontaa tukevien tietokantojen ja rekisteritietojen ylläpidosta.

Työsuojelun vastuualueiden tukipalveluyksikkö on kehittänyt toimintaansa tukemaan entistä paremmin työsuojelun valvontaa. Valvonnan vaikuttavuuden tukeminen painottuu erityisesti koulutusten järjestämisessä sekä viestinnässä. Kertomusvuonna valmistui sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiantona selvitysmiehen raportti Tupan toiminnan kehittämiseksi.

Työsuojelun vastuualueiden henkilöstön koulutuksessa pääpaino oli uusien tarkastajien peruskoulutuksessa, joka on kaikille työsuojeluhallinnon uusille tarkastajille tarkoitettu monimuotoinen koulutuspaketti. Peruskoulutus kestää noin puoli vuotta ja se koostuu yleisistä julkishallinnon opinnoista sekä työsuojeluhallinnon substanssiopinnoista. Vuoden 2011 aikana järjestettiin kaksi peruskoulutusta.

Tarkastajan peruskoulutuksen lisäksi kertomusvuonna painottui uuteen valvontatietojärjestelmään Veraan liittyvä koulutus. Vera-koulutustilaisuuksia järjestettiin 18. Lisäksi järjestettiin täydennyskoulutuksena 14 muuta koulutustilaisuutta. Koulutuksen laatuun kiinnitettiin erityisesti huomiota. Koulutuksen ohjauksesta vastasi valtakunnallinen koulutuksen koordinaatioryhmäryhmä.

Työsuojeluhallinnon tärkein viestintäkanava on verkkopalvelu www.tyosuojelu.fi. Vuonna 2011 palvelua käytti keskimäärin kuukausittain 49 000 eri kävijää yhteensä 77 000 kertaa. Koko vuonna käyntejä sivustolla oli yhteensä 924 000.

Valtakunnallista viestintää koordinoimaan ja ohjaamaan perustettiin yhteisen viestinnän koordinaatioryhmä. Lisäksi perustettiin viestintäverkosto, jolla pyritään tehostamaan yhteistä viestintää ja parantamaan työsuojelun vastuualueiden ja Tupan välistä tiedonkulkua.

Työsuojeluhallinnolla on noin sata erilaista julkaisua tai muuta painotuotetta, joiden painosmäärä oli vuonna 2011 yhteensä noin 92 000. Pääasiallinen tilauskanava oli julkaisumyynnin verkkokauppa, joka toimii osoitteessa www.tyosuojelu.fi/julkaisumyynti. Pääosa julkaisuista on saatavana verkkokaupassa sähköisessä muodossa.

Työsuojelunäyttelyn suosio on pysynyt vakaana. Vuonna 2011 opastettuja ryhmiä näyttelyssä kävi 210. Ulkopuolisiin messutapahtumiin ja seminaareihin työsuojelunäyttely osallistui yhteensä kymmenen kertaa.

Kertomusvuonna Tupa teki yhteistyötä työsuojeluosaston ja työsuojelun vastuualueiden kanssa Valtimo-hankkeessa. Lisäksi Tupassa ylläpidettiin tapaturmaselostusrekisteriä, jonne kootaan tiedot työsuojelun vastuualueiden tutkimista tapaturmista.

Työsuojeluosaston toiminta

Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto ohjaa aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueita, valmistelee ja kehittää työsuojelun lainsäädäntöä sekä työsuojelupolitiikkaa ja huolehtii kansainvälisestä yhteistyöstä työsuojelun alalla.

Lainsäädännön valmistelu

Työsuojelua koskevaa lainsäädäntöä on valmisteltu yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa työturvallisuussäännöksiä valmistelevalle neuvottelukunnassa. Kertomusvuonna valmisteltiin erityisesti harmaan talouden torjuntaan ja valvonnan vaikuttavuuteen liittyviä säädös- ja muutoksia.

Työturvallisuuslakiin tehtiin yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevän henkilön tunnistetta koskeva muutos. Tunnisteeseen säädettiin lisättäväksi henkilökohtainen veronumero.

Tuotteiden turvallisuuden valvontaa koskevia vaatimuksia täydennettiin ja tehostettiin ja valvontamenettelyä selkeytettiin. Tässä tarkoituksessa muutettiin työsuojelun valvonnasta ja työpaikan yhteistoiminnasta annettua lakia.

Kertomusvuonna annettiin hallituksen esitys laiksi koskien laivaväen työ- ja asuinympäristöä sekä ruokahuoltoa. Lisäksi annettiin useita työsuojelua koskevia asetuksia, esimerkiksi räjäytys- ja louhintatyön turvallisuudesta, rakennustyötä tekevän sukeltajan pätevyydestä sekä alusten lastauksesta ja purkamisesta.

Työsuojeluhallinto on osallistunut kertomusvuonna myös muun liitteessä 2 mainitun työsuojelulainsäädännön kolmikantaiseen valmisteluun.

Varsinaisen lainsäädäntötyön lisäksi toteutettiin tutkimus työsuojelun valvontalain vaikutuksesta työpaikkojen työsuojelutoimintaan yhteistyössä Työterveyslaitoksen kanssa.

Työehtosopimusten yleissitovuuden vahvistamislautakunta

Työehtosopimusten yleissitovuuden vahvistamislautakunta tutki 105 työehtosopimusta vuonna 2011. Näistä 27:n

osalta annettiin yleissitovuutta koskeva päätös. Vuoden lopussa oli voimassa 159 yleissitovaksi vahvistettua työehtosopimusta. Toimintavuoden kuluessa voimaan tulleiden lainmuutosten mukaisesti vahvistamislautakunta ryhtyi huolehtimaan yleissitovien työehtosopimusten kääntämisestä ruotsiksi ja julkaisemaan käännöksiä Valtion säädöstietopankissa Finlexissä. Vahvistamislautakunnassa myös aloitettiin uudessa merityösopimuslaissa tarkoitettujen työehtosopimusten yleissitovuuden tutkiminen.

Valvonnan ohjaus

Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto ohjaa työsuojelun aluehallinnon toimintaa tulosohjauksen ja muun ohjeistuksen avulla. Ohjauksella varmistetaan toiminnan ja työsuojeluvalvonnan tuloksellisuus ja tasalaatuisuus.

Tulosohjaus

Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto tulosohjaa aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueita. Tulosohjaus käsittää työsuojelun vastuualueiden toiminnan tavoitteet ja määrärahat. Tulosohjauksella varmistetaan työsuojelun vastuualueiden toiminnan ja työsuojeluvalvonnan tuloksellisuus ja tasalaatuisuus. Tulosohjaukseen sisältyy myös vastuualueiden toiminnan seuranta ja raportointi. Sosiaali- ja terveysministeriö määrittelee runkosopimuksella neljäksi vuodeksi kerrallaan työsuojelun vastuualueiden toiminnan tavoitteet. Runkosopimusta tarkennetaan vuosittaisilla tulosopimuksilla.

Hallitusohjelmassa korostuu työsuojelun kannalta kaksi merkittävää asiaa, työurien pidentäminen ja harmaan talouden valvonta. Nämä asiat otettiin huomioon työsuojelun vastuualueiden runkosuunnitelmassa vuosille 2012–2015, jonka valmistelussa työsuojeluosasto kuuli työsuojelun vastuualueiden henkilöstöä sekä työmarkkinajärjestöjä ja muita yhteistyökumppaneita. Runkosuunnitelman pohjalta työsuojelun vastuualueiden kanssa sovittiin sekä runkosopimuskauden 2012–2015 että vuoden 2012 tulostavoitteet tulosneuvotteluissa.

Hallinnonalan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamiseksi työsuojeluosastolla sovitetaan yhteen sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan laitosten tulostavoitteita työsuojelun tavoitteiden toteutumisen edistämiseksi. Työsuojeluosasto osallistui Työterveyslaitoksen, Säteilyturvakeskuksen, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä aluehallintovirastojen peruspalvelu-, oikeusturva- ja

lupa-asioiden käsittelystä vastaavien vastuualueiden tulosopimusten valmisteluun.

Muu ohjaus

Työsuojeluosasto antaa valvontaan liittyviä ohjeita työsuojelun aluehallinnolle. Ohjeiden tarkoituksena on yhdenmukaistaa toimintaa, parantaa työsuojeluvalvonnan laatua ja tehostaa voimavarojen käyttöä. Valvontaohjeet kohdistuvat tarkastajan toimintaan ja velvollisuuksiin. Kussakin ohjeessa määritellään, mitä tarkastetaan ja mitä velvoitteita työnantajalle voidaan asettaa. Ohjeistuksen tavoitteena on, että tarkastuksilla annetaan samassa suhteessa kehotuksia ja että samanlaisia tapauksia käsitellään samalla tavalla koko maassa. Kertomusvuonna annettiin kaksi valvontaohjetta, toinen häirinnän ja muun epäasiallisen kohtelun valvonnasta ja toinen työsuhteasioiden valvonnasta.

Työsuojeluosaston johdolla jatkettiin työsuojeluhallinnon resurssityöryhmän kolmikantaisesti sovittujen toimenpide-ehdotusten toteuttamista vastuualueilla. Erityisesti valvonnan vaikuttavuuden todentaminen ja toimivallan käytön yhdenmukaistaminen olivat keskeisesti esillä.

Työsuojelupolitiikan valmistelu ja kehittäminen

Kertomusvuonna vahvistettiin työympäristön ja työhyvinvoinnin linjaukset vuoteen 2020 kolmikantaisen valmistelun tuloksena. Ne täsmentävät sosiaali- ja terveystalouden strategiaa ja kumoavat samalla työsuojelustrategian vuodelta 1998. Uusien linjausten konkreettiset tavoitteet koskevat ammattitautien ja työtapaturmien sekä fyysisen ja psyykkisen kuormituksen vähentämistä.

Sosiaali- ja terveysministeriön strategia sekä työympäristön ja työhyvinvoinnin linjaukset

Kertomusvuoden alussa julkaistiin sosiaali- ja terveystalouden strategia Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020. Strategian tavoitteena on elinikäisen työssäoloajan pidentäminen kolmella vuodella. Työsuojelun näkökulmasta keskeistä on strategian linjaus työurien pidentämisestä työhyvinvoinnin keinoin. Työelämän vetovoimaa on kasvatettava parantamalla työoloja ja työhyvinvointia. Strategia nostaa johtamisen työhyvinvointipolitiikan ytimeen.

Työympäristön ja työhyvinvoinnin linjaukset vuoteen 2020 vahvistettiin kolmikantavalmistelun jälkeen. Linjauk-

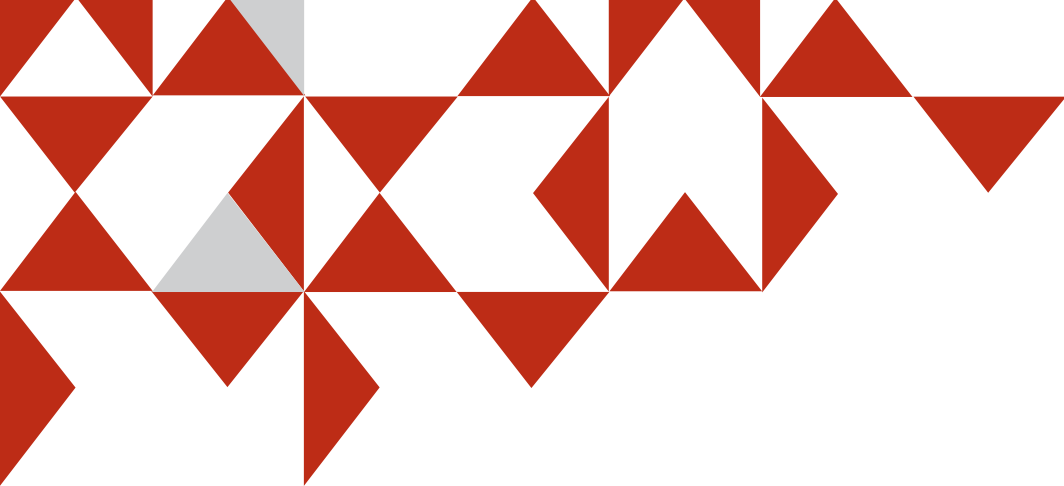

sissa esitetyn vision mukaan terveys, turvallisuus ja hyvinvointi ovat tärkeitä yhteisiä arvoja, joita toteutetaan käytännössä jokaisella työpaikalla ja jokaisen työntekijän kohdalla.

Työhyvinvointifoorumi

Työhyvinvointifoorumin toiminta liittyi edellisen hallituksen työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelman sekä terveyden edistämisen politiikkaohjelman toteutukseen. Toiminnan tavoitteena oli aikaisemmissa kehittämissuunnitelmissa syntyneiden hyvien käytäntöjen levittäminen, työhyvinvoinnin edistäminen ja työurien jatkamiseen liittyviin asenteisiin vaikuttaminen. Keskeisenä toimintamuotona oli eri toimijoiden verkostomainen yhteistyö. Kevään 2011 toiminnassa korostuivat yleisötillaisuudet, työhyvinvointiin liittyvä viestintä ja käynnistyneiden hankkeiden loppuun saattaminen. Sosiaali- ja terveysministeriön johtama, edellisen hallitusohjelman mukainen Työhyvinvointifoorumi päättyi keväällä 2011.

Syksyn 2011 aikana valmisteltiin nykyisen hallitusohjelman mukaista Työhyvinvointifoorumin toimintaa. Tavoitteena on vakiinnuttaa valtakunnallista ja alueellista, verkostomaiseen toimintaan perustuvaa työhyvinvoinnin edistämistä. Työhyvinvointifoorumin toimintaa jatketaan ja kehitetään sosiaali- ja terveysministeriön koordinoimana. Toiminnasta saa tietoa tyohyvinvointifoorumi.fi -verkkopalvelusta.

TYÖSUOJELUHALLINNON VOIMAVARAT

Vuonna 2011 työsuojelun vastuualueiden toimintamomentilta maksettiin palkkoja 411 henkilötyövuoden verran. Henkilöstön keski-ikä oli 50,1 vuotta. Eläkkeelle siirtyminen ja muu henkilöstön vaihtuvuus näkyivät henkilötyövuosien kehityksessä. (Taulukko 4)

Henkilöstön osaamisen kehittäminen oli suunnitelmallista ja systemaattista. Henkilöstön osaamista syvennettiin erityisesti valvonnan keskeisillä painoalueilla. Vuonna 2011 koulutuspäiviä oli keskimäärin 5,0 henkilötyövuotta kohden. Henkilöstöstä noin 84 prosenttia osallistui henkilöstökoulutukseen. Vuonna 2011 aloitettiin työsuojeluhallinnon koulutusjärjestelmän uudistaminen, joka kestää vuoteen 2015 saakka. Uuden henkilöstön perehdyttämiseen oli käytettävissä toimivat menettelytavat.

Henkilöstön työtyytyväisyyskyselyn tulosten mukaan työsuojelun vastuualueiden työtyytyväisyysindeksi oli kertomusvuonna 3,43. Indeksillä nousi vuodesta 2010, jolloin se oli 3,25. Kyselyn tulokset on analysoitu henkilöstön kanssa ja tarvittaviin toimenpiteisiin on ryhdytty muun muassa työterveyshuollon kanssa ottaen huomioon henkilöstön ikääntyminen.

Työsuojeluosastolla toteutettiin kertomusvuonna organisaatiouudistus, jossa palvelu- ja tukiyksikkö yhdistettiin toimintapolitiikkayksikköön. Työsuojeluosaston henkilötyövuosien määrä väheni edellisvuodesta ja oli kertomusvuonna noin 66 henkilötyövuotta. Henkilöstön keski-ikä oli 52,6 vuotta. (Taulukko 5) Koulutuspäiviä oli 4,7 päivää henkilötyövuotta kohden. Työtyytyväisyysindeksi vuoden 2011 kyselyssä oli 3,47.

Työsuojeluhallinnon määräraahakehitys on ollut tyydyttävä. Työsuojelun vastuualueilla oli käytettävissään vuoden 2011 talousarvion määrärahaa 29 300 000 euroa ja siitä siirtyi seuraavalle vuodelle 5 059 000 euroa. Vuoden 2010 siirtomäärärahaa oli käytettävissä 3 290 000 euroa. Työsuojeluosaston toimintamääräraha vuonna 2011 oli 4 595 000 euroa. Myönnettyistä määrärahoista noin 80 prosenttia käytettiin henkilöstön palkkamenoihin. Hankinnoissa käytettiin valtion yhteishankintayksikön Hansel Oy:n tarjoamia yhteishankintapalveluja ja puitesopimuksia.

Työsuojeluosaston valvontayksikön edustajat ja työsuojelun vastualueiden johtajat kokoontuvat säännöllisin väliajoin keskustelemaan työsuojeluvalvonnan keskeisistä kysymyksistä.

Taulukko 4. Työsuojelun vastualueiden henkilöstötunnuslukuja

Työsuojelun vastualueet	2010	2011
Henkilötyövuodet *	418,0	411,1
Henkilöstön keski-ikä	50,0	50,1
Työtyytyväisyysindeksi	3,25	3,43
Lähtövaihtuvuus %	4,3	9,1
Sairauspoissaolot työpäivää/htv	12,7	10,5

* (Työsuojelun vastualueiden toimintamomentilta palkattu henkilöstö)
Lähde: Työsuojelun vastualueiden vuosiraportit

Taulukko 5. STM:n työsuojeluosaston henkilöstötunnuslukuja

Työsuojeluosasto	2010	2011
Henkilötyövuodet	68,7	66,4
Henkilöstön keski-ikä	52,8	52,6
Työtyytyväisyysindeksi	- *	3,47
Lähtövaihtuvuus %	9,1 **	9,3 **
Sairauspoissaolot työpäivää/htv	9,2	10,3

* STM:ssä työtyytyväisyyskysely toteutetaan kahden vuoden välein.

** Koko STM:ssä

Lähde: Sosiaali- ja terveysministeriö

YHTEISTYÖ JA VERKOSTOITUMINEN

Kansallinen yhteistyö

Työsuojelutoiminta perustuu monipuoliseen yhteistyöhön. Eri työsuojelutoimijat tukevat omalla toiminnallaan työsuojelun tavoitteiden saavuttamista. Kertomusvuonna työsuojeluhallinto toimi **yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen ja muiden keskeisten sidosryhmien** kanssa hallinnon vaikuttavuustavoitteiden toteuttamiseksi. Merkittävä yhteinen ponnistus oli vuosien 2012–2015 runkosuunnitelman valmistelu tiiviissä yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa.

Yhteistyötä tehtiin valtakunnallisella ja alueellisella tasolla muun muassa työryhmissä ja hankkeissa. Toimiva esimerkki yhteistyöstä oli valtakunnallisen kuntahankkeen suunnittelu vuonna 2011 yhteistyössä Työturvallisuuskeskuksen kuntaryhmän, KT Kuntatyöntajien ja kunta-alan pääsopijajärjestöjen kanssa. Yhteistyö jatkuu hankkeen toteutuksella koko seuraavan runkokauden 2012–2015.

Yhteistyötä muiden valvontaviranomaisten kanssa jatkettiin aikaisempaan tapaan. Harmaan talouden torjunnan myötä työsuojelun vastuualueiden yhteistyö **poliisin ja verohallinnon** kanssa on lisääntynyt. Työsuojeluviranomaisten tiedonsaantioikeuksien lisäämiseen tähtäävä lainsäädäntöuudistus mahdollistaa entistä monimuotoisemman yhteistyön viranomaisten välillä. Työelämän kansainvälistymisen myötä ulkomaisten yritysten tilanteiden selvittämiseksi tiedonsaannissa turvaudutaan kasvavassa määrin

tiedonvaihtoon EU-maiden työsuojeluviranomaisten välillä.

Kuntien viranomaisten kanssa työsuojelun vastuualueet tekivät yhteistyötä lähinnä tiedonvaihdon muodossa muun muassa paloturvallisuuteen, kemikaalien valvontaan, tupakkalain valvontaan ja rakennusvalvontaan liittyen.

Sosiaali- ja terveysministeriö tulosohjaa **Työterveyslaitoksen** toimintaa ja käy sen kanssa vuosittain tulosneuvottelut. Työsuojeluosasto huolehtii työhyvinvointiin liittyvien tulostavoitteiden valmistelusta yhteistyössä ministeriön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osaston kanssa.

Kertomusvuonna Työterveyslaitos antoi tulosohjaksen mukaisesti työsuojeluhallinnolle asiantuntijatukea lainsäädännön valmistelussa, valvonnan suuntaamisessa, valvonnan vaikuttavuuden arvioinnissa, julkaisu- ja koulutustoiminnassa, sekä useissa kansallisissa ja EU- tasoisissa työryhmissä. Työterveyslaitos toteutti lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön koordinoiman Työhyvinvointifoorumin operatiivisia tehtäviä ja osallistui loppuvuonna uuden hallitusohjelman mukaisen Työhyvinvointifoorumin ja Johdattamisen kehittämisverkoston toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

Työterveyslaitos on osallistunut kansallisen kemikaaliohjelman päivitykseen sekä sen seuranta varten laadittavan raportin valmistamiseen, samoin Työterveyslaitos on tuottanut ministeriön toimeksiannosta psykososiaalista kuormitusta käsittelevän yhteenvertaamportin.

Ranskalaiset tarkastajaharjoittelijat Lydia Duhennois ja Marianne Planques vierailivat Suomessa kahden viikon ajan tutustumassa maamme työsuojeluvalvontaan. Työsuojelunäyttelyssä heitä opastivat Aila Liettyä ja Ari Helenius.

Kansainvälinen yhteistyö

Työsuojeluhallinto osallistuu monin eri tavoin kansainväliseen yhteistyöhön. Kansainvälinen yhteistyö on osallistumista työryhmien työskentelyyn ja kokemusten vaihtoa eri foorumeilla. Lisäksi vierailut ja tutustumiset Suomen ja muiden maiden työsuojeluhallintojen välillä ovat osa yhteistyötä.

Eurooppalainen yhteistyö

Kertomusvuonna sosiaali- ja terveysministeriön virkamiehet osallistuivat komission alaisten ja muiden eurooppalaisten työryhmien työskentelyyn.

Euroopan komission yhteydessä toimiva **Työterveyden ja työturvallisuuden neuvota-antava komitea (Advisory Committee on Safety and Health at Work)** käsittelee kolmikantaisesti työterveyteen ja työturvallisuuteen kuuluvia asioita. Suomen edustajana komiteassa on työsuojeluosaston osastopäällikkö. Komitean alaisuudessa toimii

työryhmiä, joihin myös työsuojeluosaston virkamiehet osallistuivat. Edellä mainituissa työryhmissä lainsäädäntöön liittyvä yhteistyö on ollut laajaa ja monipuolista. Kertomusvuonna jatkui Euroopan työsuojelustrategian 2007–2012 toteutumisen arviointi, samoin valmisteltiin uutta strategiaa vuosille 2013–2020.

Johtavien työsuojelutarkastajien komitea SLIC (Senior Labour Inspectors' Committee) on Euroopan komission yhteydessä toimiva työsuojeluviranomaisten yhteistyöelin. Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosaston osastopäällikkö osallistui SLIC:n kokoukseen Varsovassa. Komitean alaisissa työryhmissä osallistuttiin yhteistyöhön valvontatyöryhmässä sekä koneiden ja suojainten MACHEX-työryhmässä. Niin ikään osallistuttiin vuoden 2012 psykososiaalisiin riskeihin liittyvän valvontakampanjan valmisteluun. Lisäksi työsuojeluosaston virkamiehet osallistuivat Latvian ja Luxemburgin työsuojeluhallintojen arviointiin.

EU:n työsuojeluvälvönnän tiedonvaihtoverkoston SLIC-KSS:n kautta työsuojeluviranomaiset voivat esittää toisilleen kysymyksiä. Verkoston kautta esitettiin 39 kysymystä, joista yksi oli Suomen esittämä. Kysymykset koskivat erilaisia työsuojeluvälvönnän liittyviä asioita. Verkoston kautta annettiin kaksi varoitusta välvönnässä huomioon otettavaksi. Toinen varoitus koski vaarallisia rullakaitimia ja toinen helposti kaatuvia kaivinkoneita.

Muita eurooppalaisia työryhmiä, joiden työskentelyyn työsuojeluosaston virkamiehet osallistuivat, ovat konekomitea, lähetettyjen työntekijöiden komitea sekä koneiden ja henkilönsuojainten hallinnollisen yhteistyön ADCO-työryhmät.

Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto on **Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston**, ns. Bilbao-viraston, kansallinen koordinaatiokeskus. Toimintojen johtamisesta ja toteutuksesta vastaa työsuojeluosaston toimintapolitiikkayksikkö. Käytännön toimintaa suunnittelee ja seuraa työsuojeluneuvottelukunnan Bilbao-jaosto, jossa ovat edustettuina työmarkkinaosapuolet ja muut Bilbao-viraston toiminnassa keskeisesti mukana olevat kansalliset organisaatiot.

Bilbao-jaosto piti vuoden 2011 aikana viisi kokousta. Toiminta keskittyi Eurooppalaisen kunnossapidon turvallisuuskampanjaan ja kumppanuusverkoston kehittämiseen ja toimintaan. Lisäksi jaosto seurasi Bilbao-viraston teemaryhmien toimintaa, käsitteli viraston toimintaan liittyviä suunnitelmia sekä kommentoi ja seurasi viraston kehittämishankkeita ja raportteja. Kertomusvuonna päättyi Bilbao-viraston johtajan Jukka Takalan toimikausi, ja hänen tilalleen valittiin lääketieteen tohtori Christa Sedlatschek ltävallasta.

Kertomusvuosi oli kaksivuotisen Eurooppalaisen kunnossapidon turvallisuuskampanjan toinen vuosi. Aiheesta järjestettiin valtakunnallisia ja alueellisia seminaareja, minkä lisäksi teema oli näkyvästi esillä messuilla ja kumppanuusverkoston järjestämässä tilaisuuksissa, joihin myös

työsuojeluhallinto osallistui. Uutena avauksena kumppanuustoiminnassa oli yhteistyö Enterprise Europe Network (EEN) - Yritys-Eurooppa -verkoston kanssa. Bilbao-viraston koordinoiman yhteistyöaloitteen tavoitteena on työterveys- ja työturvallisuusasioiden kehittäminen erityisesti pk-sektorilla. Suomessa verkoston toimintaa koordinoi työ- ja elinkeinoministeriö. Ensimmäinen verkosto- ja yhteistyöseminaari pidettiin kesäkuussa Helsingissä.

Bilbao-viraston tuottamaa kampanjamateriaalia jaettiin eri tilaisuuksissa ja messutapahtumissa eri puolilla maata. Kampanja huipentui Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviikkoon lokakuussa. Teemaviikon avaus järjestettiin yhdessä Kiinteistöliitto ry:n ja Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:n kanssa.

Pohjoismainen yhteistyö

Sosiaali- ja terveysministeriöllä on edustus Pohjoismaisessa työelämän virkamieskomiteassa ja Pohjoismaisessa työympäristöjaostossa, jotka ovat työympäristöalan pysyviä Pohjoismaiden ministerineuvoston alaisia yhteistyöelimiä. Ministeriöllä on edustus myös ympäristösektoriin kuuluvassa Pohjoismaisessa kemikaaliryhmässä.

Suomi toimi vuoden 2011 ajan puheenjohtajana Pohjoismaisessa ministerineuvostossa. Työsuojeluosasto järjesti osana Suomen puheenjohtajuusohjelmaa työurien pidentämistä käsittelevän työpajan, johon osallistui 26 henkilöä viidestä pohjoismaasta.

Parempaa työympäristöä ja työhyvinvointia edistettiin pääasiassa projektitoiminnan kautta. Työsuojeluhallinnon virkamiehet osallistuivat useisiin Pohjoismaisen työympäristöjaoston hankkeisiin tai työryhmiin.

Pohjoismaiden työsuojeluhallintojen johtajat kokoontuvat vuosittain käsittelemään ajankohtaisia asioita. Työsuojeluosaston pohjoismaisen yhteistyön tiimi koordinoi pohjoismaista yhteistyötä.

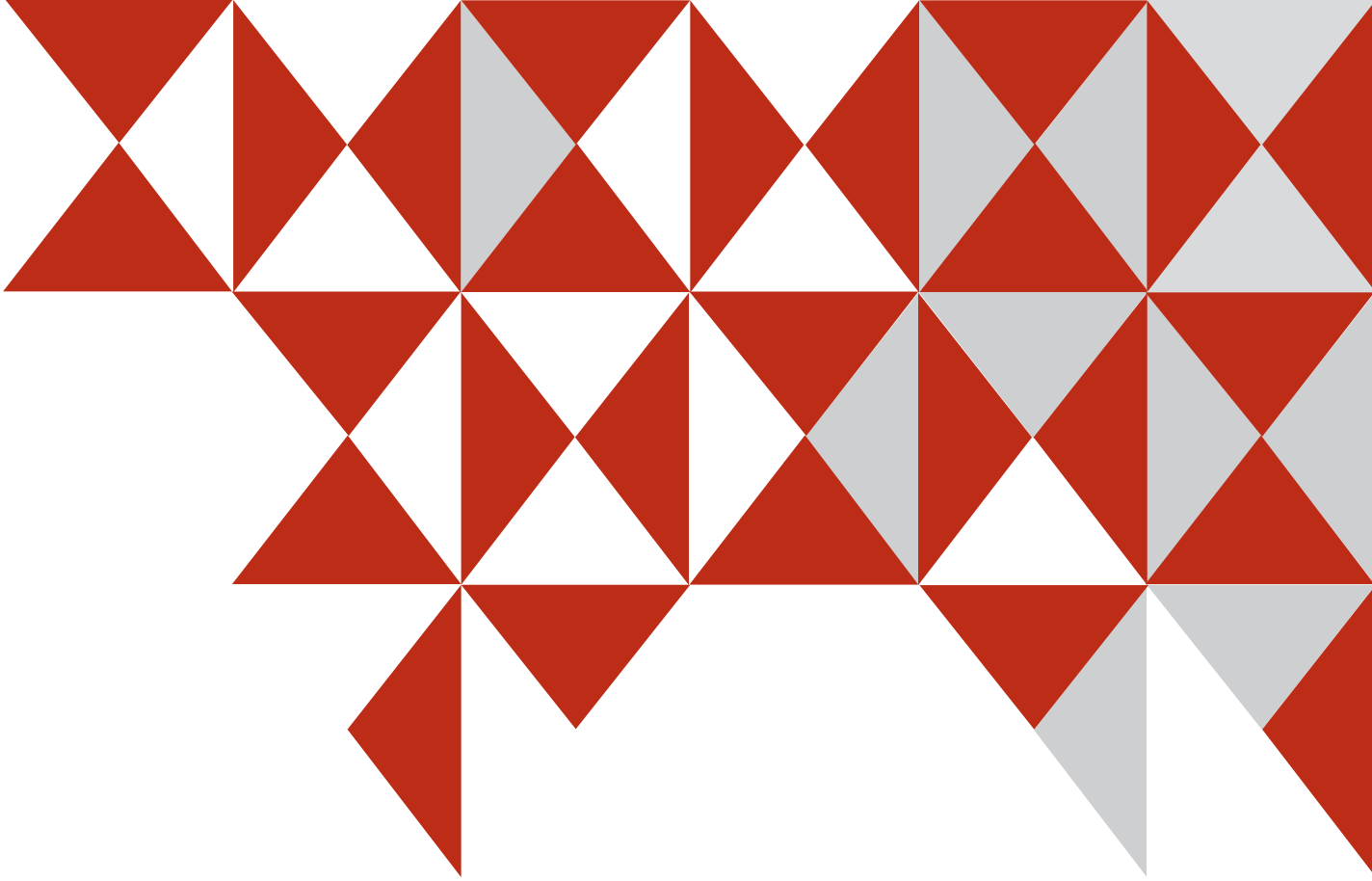
Työsuojeluhallinnon toiminta numeroina (vuoteen 2009 saakka tiedot ovat työsuojelupiirien tietoja)

Työpaikkatarkastukset	2007	2008	2009	2010	2011
Tarkastusten lukumäärä	19 771	20 477	19 916	20 072	22 283
Tarkastettujen valvontakohteiden lukumäärä	13 485	14 717	14 618	14 162	15 983
Tarkastuksiin käytetty aika yhteensä tuntia	41 629	42 265	40 593	39 415	37 441
Yhteen tarkastukseen käytetty aika keskimäärin tuntia	2,1	2,1	2,0	2,0	1,6
Toimintaohjeet ja kehotukset					
Toimintaohjeet	28 714	35 613	37 109	37 337	38 376
Kehotukset	5 835	5 729	5 072	5 750	6 304
Pakkokeinot					
Vastuualueen vahvistamat käyttökiellot	34	39	40	14	38
Vastuualueen vahvistamatta jättämät käyttökiellot	5	14	6	8	9
Velvoittavat päätökset	146	168	184	218	200
Tilaajavastuun laiminlyöntimaksujen lkm		99	99	53	30
Ilmoitukset ja lausunnot					
Ilmoitukset poliisille	330	331	366	287	367
Lausunnot poliisille/syyttäjille	599	547	522	710	805
Palvelukysyntä					
Asiakkaiden yhteydenotot/palvelukysynnän kokonaismäärä	96 122	85 027	78 103	56 087	52 905
• työsuhteasiat	56 094	45 350	44 638	9 254	30 359
• työolosuhteasiat	35 040	33 833	26 736	15 549	20 140
• muu palvelukysyntä	5 061	6 036	5679	1284	2405
Tarkastukset pyynnöstä/ tarkastusten lkm	3 717	3 357	2 766	1 719	1 405
Ennakkovalvontalausunnot	311				
Asiakasaloitteisia koulutustilaisuuksia	448			224	208
Asiakasaloitteisen koulutuksen osallistujamäärä	64 199	33 211	19 137	13 674	13 280
Työtapaturmien ja ammattitautien tutkinta					
Tutkitut työtapaturmat	797	856	700	725	731
Tutkitut ammattitaudit	46	47	29	25	62
Vastuualueiden lupahallinto					
Asbestivaltuutukset	37	31	25	36	35
Työaikaan liittyvät poikkeusluvut	190	204	195	149	137
Henkilöstö (henkilötyövuotta)					
Työsuojeluosasto	78,0	75,8	70,6	68,7	66,4
Vastuualueet	450,1	448,0	446,3	418,0	411,1
Talous					
Työsuojeluosaston toimintamenot (1000 euroa)	4 532	4 784	4 713	4 413	4 595
• palkat ja palkkiot	3 967	4 226	4 117	4 026	4 024
• matkat	206	212	233	171	152
• kulutusmenot	359	346	363	216	418
Vastuualueiden toimintamenot (1000 euroa)	25 045	27 004	28 424	24 543	24 237
• palkat ja palkkiot	19 107	20 502	21 513	21 181	20 980
• matkat	1057	1261	1336	1198	1175
• kulutusmenot	4881	5241	5575	2164	2082

Vuonna 2011 valmistuneet säädökset

55	Valtioneuvoston asetus aluehallintovirastoista annetun valtioneuvoston asetuksen 9 §:n muuttamisesta Annettu 20.1.2011, voimaan 1.2.2011
140	Valtioneuvoston asetus velvollisuudesta antaa tietoja työpaikan terveysturvasta annetun valtioneuvoston päätöksen kumoamisesta Annettu 17.2.2011, voimaan 1.3.2011
141	Valtioneuvoston asetus työturvallisuuslain soveltamisesta torjunta-aineen käsittelyyn ja levitykseen metsätöissä annetun valtioneuvoston päätöksen kumoamisesta Annettu 17.2.2011, voimaan 1.3.2011
197	Laki työsuojelulain muuttamisesta Annettu 4.3.2011, voimaan 1.4.2011
265	Valtioneuvoston asetus koneiden turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta Annettu 24.3.2011, voimaan 15.6.2011
414	Sosiaali- ja terveysministeriön asetus vaarallisen kemikaalin päälyksen turvasulkemisesta ja näkövammaisille tarkoitettuun vaaratunnuksesta Annettu 6.5.2011, voimaan 13.5.2011
480	Laki kotitaloustyöntekijän työsuhteesta annetun lain 33 §:n muuttamisesta Annettu 13.5.2011, voimaan 17.5.2011
482	Laki opintovapaalain 14 §:n muuttamisesta Annettu 13.5.2011, voimaan 17.5.2011
488	Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 14 §:n muuttamisesta Annettu 13.5.2011, voimaan 17.5.2011
492	Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain 50 §:n muuttamisesta Annettu 13.5.2011, voimaan 17.5.2011
574	Valtioneuvoston asetus koneiden turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen voimaantulosäännöksen muuttamisesta Annettu 26.5.2011, voimaan 1.6.2011
621	Kaivoslaki Annettu 10.6.2011, voimaan 1.7.2011
644	Valtioneuvoston asetus räjäytys- ja louhintatyön turvallisuudesta Annettu 16.6.2011, voimaan 1.7.2011
645	Valtioneuvoston asetus panostajien pätevyyskirjoista annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n muuttamisesta Annettu 16.6.2011, voimaan 1.7.2011
649	Laki kemikaalilain 3 §:n muuttamisesta Annettu 17.6.2011, voimaan 1.5.2012
751	Laki vähemmistövaltuutetusta ja syrjintälautakunnasta annetun lain 7 §:n muuttamisesta Annettu 17.6.2011, voimaan 1.9.2011
756	Merityösopimuslaki Annettu 17.6.2011, voimaan 1.8.2011
760	Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain 2 §:n muuttamisesta Annettu 17.6.2011, voimaan 1.8.2011
761	Laki vuorotteluvapaalain 5 §:n muuttamisesta Annettu 17.6.2011, voimaan 1.8.2011
894	Laki valtion virkamieslain 7 §:n muuttamisesta Annettu 22.7.2011, voimaan 1.1.2014

949	Laki työehtosopimuksen yleissitovuuden vahvistamisesta annetun lain 1 ja 14 §:n muuttamisesta Annettu 12.8.2011, voimaan 1.10.2011
965	Sosiaali- ja terveysministeriön asetus kemikaaleja koskevien tietojen toimittamisesta annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen muuttamisesta Annettu 22.8.2011, voimaan 1.10.2011
1025	Laki merimiesten vuosilomalain muuttamisesta Annettu 9.9.2011, voimaan 1.10.2011
1026	Laki merityöaikalain muuttamisesta Annettu 9.9.2011, voimaan 1.10.2011
1027	Laki työajasta kotimaanliikenteen aluksissa annetun lain muuttamisesta Annettu 9.9.2011, voimaan 1.10.2011
1050	Valtioneuvoston asetus alusten lastauksen ja purkamisen työturvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta Annettu 22.9.2011, voimaan 1.1.2012
1051	Valtioneuvoston asetus työvälineiden turvallisesta käytöstä ja tarkastamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen 39 §:n muuttamisesta Annettu 22.9.2011, voimaan 1.11.2011
1088	Valtioneuvoston asetus rakennustyötä tekevän sukeltajan pätevydestä ja turvallisuussuunnitelmasta Annettu 20.10.2011, voimaan 1.7.2012
1155	Sosiaali- ja terveysministeriön asetus kemikaalien määrätietojen toimittamisesta Annettu 17.11.2011, voimaan 1.1.2012
1156	Sosiaali- ja terveysministeriön asetus kemikaaleja koskevien tietojen toimittamisesta annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen liitteen 2 muuttamisesta Annettu 17.11.2011, voimaan 24.11.2011
1200	Valtioneuvoston asetus aluehallintovirastoista annetun valtioneuvoston asetuksen 16 §:n muuttamisesta Annettu 1.12.2011, voimaan 15.12.2011
1213	Sosiaali- ja terveysministeriön asetus haitallisiksi tunnetuista pitoisuuksista Annettu 29.11.2011, voimaan 18.12.2011
1231	Laki veronumerosta ja rakennusalan veronumerorekisteristä Annettu 9.12.2011, voimaan 15.12.2011
1232	Laki työturvallisuuslain muuttamisesta Annettu 9.12.2011, ei voimassa
1327	Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain muuttamisesta Annettu 16.12.2011, voimaan 1.1.2012
1338	Laki ulkomaalaislain muuttamisesta Annettu 16.12.2011, voimaan 1.1.2012
1572	Valtioneuvoston asetus aluehallintovirastojen maksuista vuosina 2012 ja 2013 Annettu 29.12.2011, voimassa 1.1.2012 – 31.12.2013

Työsuojeluhallinto

